

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Suomen Kylät ry (myöh. Suomen Kylät) kiittää mahdollisuudesta lausua maaseutupoliittisen selonteon luonnoksesta ja työstä, joka selontekoluonnoksen kokoamiseksi on tehty.

Järjestö pitää erinomaisena sitä, että selonteossa lähestytään maaseutua ihmiskeskeisesti, eikä maaseutu ole selonteon sisällöissä vain alue tai resurssi. Ihmiskeskeisyyden korostuessa maaseutupolitiikan viitekehyksessä on kuitenkin huolehdittava siitä, että yhteisölähtöisen toiminnan merkitys maaseudun elinvoimalle ja uudistumiselle sekä suomalaisten hyvinvoinnille ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuudelle ymmärretään ja paikallisyhteisöjen toimintaedellytykset turvataan.

Suomen Kylät toteaa, että maaseutupoliittinen selonteko on laaja ja vaikuttava kokonaisuus, joka erinomaisella tavalla kuvaa maaseudun nykytilaa sekä asumisen, maallemuuton että yritystoiminnan toteuttamisen ja kehittämisen esteitä. Tilannekuvan pohjalta muodostetut kehittämissuosituksat kaipaavat kuitenkin lisää konkretiaa ja uusia innovatiivisia avauksia esimerkiksi rohkeiden kokeilujen muodossa.

Samalla maaseutupoliittinen selonteko on maaseudulla asuville ja maallemuuttoa suunnitteleville suomalaisille, maaseutualueilla toimiville paikallisyhteisöille, kylille ja yrityksille suuri lupaus. Maaseutupoliittinen selonteko luo maaseutupolitiikalle suuren odotusarvon. Suomen Kylät painottaa, että selonteon toimeenpanossa ja politiikkatoimin on varmistettava hyvän elämän ja asumisen sekä kilpailukykyisen yritystoiminnan mahdollisuudet missä tahansa Suomessa.

Sektorirajat ylittävissä politiikkatoimissa sekä kansallisella että paikallisella tasolla on huomioitava päätösten vaikutukset eri ikäisiin ja eri taustan omaaviin suomalaisiin, toisaalta lapsiin ja nuoriin, työikäisiin sekä ikäihmisiin. Poliitiikkatoimin on varmistettava, että maaseutu on mahdollinen kaikille.

Näyttää vahvasti siltä, että Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) on historiallisen suuren mullistuksen alla. Maataloustuet, maaseudun kehittäminen, kalatalous sekä aluekehittäminen näyttäisivät yhdistyvän saman kokonaisuuden alle. Alustavien tietojen mukaan maaseudun kehittämiseen kohdistuva rahoitus on merkittävästi vähenemässä. Suomen Kylät painottaa, että Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka määrittelee kansallista maaseudun kehittämistä. Järjestö muistuttaa kansallisen vaikuttamisen ja päätöksenteon merkityksestä maaseudun kehittämisen ja Leader-toiminnan turvaamiseksi maaseudun kehittämisen, paikallisten yhteisöjen ja maaseudulla toimivien yritysten välineenä kaikilla maaseutualueilla.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Suomen Kylät näkee Maaseutupolitiikan neuvoston, MANE, roolin merkityksellisenä osana maaseutupolitiikan suunnittelua. Suomen Kylät korostaa tässä jatkossakin kylätoiminnan ja kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön ja vuorovaikutuksen sekä kokemusten vaihdon merkitystä.

Maaseutuvaikutusten arvioinnin tärkeys ja merkittävyys korostuu tulevaisuudessa entisestään kaikilla politiikan aloilla ja päätöksenteon eri tasoilla. Suomen Kylät painottaa, että säästöjen ja leikkausten kokonaisvaikutukset sekä välilliset vaikutukset maaseudun elinkelpoisuuteen ja uudistumiskykyyn sekä paikallisyhteisöjen toimintaan on poikkeuksetta arvioitava ja näkee maaseutuvaikutusten arvioinnin vakiinnuttamisen kaikilla päätöksenteon tasoilla kriittisen tärkeänä.

Suomen Kylät kiittää lisäksi kappaleessa 2.3. Maaseututiedon merkitys siitä, että selonteko tunnistaa maaseutualueiden ja eri maaseutualueiden erityispiirteiden puutteellisen huomioinnin politiikan muotoilussa, valmistelussa, toteutuksessa ja seurannassa.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Kuten maaseutupoliittinen selonteko hyvin kuvaa, liki koko Suomi on maaseutua ja maa, jolla on pisin raja Euroopassa Venäjän kanssa. Jotta nykyisten 1,5 miljoonan vakituisesti ja liki 2,9 miljoonan kausiluontoisesti maaseudulla asuvan on mahdollisuus rakentaa elämänsä maaseutualueille ja jotta maaseutu voisi toimia asuinpaikkana tai yrityksen toimipaikkana tulevaisuudessa yhä useammalle, on selonteossa kuvatut vaikutukset tunnistettava ja vakavasti huomioitava päätöksenteossa sekä hallinnossa. Julkisen vallan päätöksen teon vaikutuksia on myös arvioitava ja seurattava, jotta maaseudun elinkelpoisuus ja elinvoima pystytään varmistamaan ja maaseutualueita myös uudistamaan tulevaisuudessa.

Koko maan asuttuna pitäminen on tunnistettu ja tunnustettu, mutta tähänastiset maaseutupoliittiset toimet ovat olleet riittämättömät. Julkisella vallalla on oltava kykyä tehdä myös uudistavaa maaseudun elinvoimaa kehittävää ja koko Suomelle kasvua mahdollistavaa ja luovaa sekä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden varmistavaa maaseutupoliittikkaa sekä kansallisesti että EU-tasolla.

Selonteossa huomioidaan sujuvan arjen ja peruspalveluiden merkitys maaseutualueille: Maalle- ja saaristoonmuuton kannustimien tarkastelu korostaa palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden merkitystä, joka on taloudellisia kannusteita suurempi. Sujuvan arjen, peruspalveluiden helpon saatavuuden ja saavutettavuuden sekä perusinfrastruktuurin merkitystä alleviivaavat myös kansalliset Maaseutubarometrit, useat yhteiskunnalliset maaseutututkimukset, EU-komission erityiseurobarometrit (491, 509) sekä OECD:n tutkimukset. Selonteossa ei mainita lähikouluja, joilla on peruspalveluiden osalta tutkitusti (esim. Oli Lehtonen, SYKE:n rakentamispaineaineisto) merkitystä sekä veto- että pitovoimatekijänä. Maaseudun ja kylien tilannekuvan kannalta on huolestuttavaa, että koulujen lakkauttamisen ja isompiin yksiköihin siirtymisen myötä yhä useamman lapsen ja nuoren lähikoulu sijaitsee entistä kauempana. Tämä vaikuttaa sekä maaseutualueilla asumiseen, sinne muuttamiseen että lasten hyvinvointiin.

Selonteossa mainitaan yksinasumisen lisääntyminen väestömuutoksen ilmiönä. Toisaalta omistus- ja omakotitaloasuminen on yleisempää maaseutualueilla koko maan keskiarvoon verrattuna. Tämä herättää kysymyksen, onko maaseutualueilla osattu sopeutua erilaisten elämäntilanteiden vaatimaan asumistarjontaan esimerkiksi kehittämällä vuokra-asuntomarkkinoita ja uudenlaisia asumisen muotoja.

Suomen Kylät näkee tärkeänä, että selonteon tilannekuvassa nostetaan esille maaseudun tyhjtä kiinteistöt ja kiinteistöjen arvon lasku sekä asuntojen vakuusarvoihin, rahoitukseen ja pankkien toimintaan liittyvät haasteet. Ne ovat tällä hetkellä todellisia maallemuuton pullonkaloja, joihin täytyy lähivuosina löytää uusia ratkaisuja.

Suomen Kylät pitää tärkeinä selonteossa esille nostettuja ulkoisia uhkia koskien asuntomarkkinoita ja rahoitusta. Niiden vaikutukset maaseutualueiden elinvoimaan nähdään merkittävinä ja ne vaikuttavat kielteisesti asumisen ja yrittäjyyden toiminnan ja kehittämisen edellytyksiin. Kiinteistöjen vakuusarvojen alhaisuus ja vaikeus saada rahoitusta maaseudun kiinteistökauppoihin muodostavat tällä hetkellä merkittäviä esteitä maallemuutolle.

Suomen kylät tunnistaa selonteon esittelemän maaseudun tilannekuvan ja kiittää monimuotoisesta lähestymistavasta.

SWOT-analyysin osalta Suomen Kylät toteaa vielä lisäksi seuraavaa:

Suomen Kylät kiittää siitä, että sisäisissä vahvuuksissa todetaan: ”Maaseutualueiden asukkaat ja paikalliset yhteisöt ovat vahvoja yhteisöllisyyden ja yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen kautta.” Tätä vasten järjestö korostaa maaseudulla toteutuvan kansalaistoiminnan, paikallisen kehittämisen ja kylätoiminnan toimintaedellytysten turvaamista tulevaisuuden politiikkatoimissa ja rahoituksessa.

Sisäiset heikkoudet: Lisättävä maininta yhdistystoimijoiden ikääntymisestä. Toimijat vanhenevat, ja sen myötä uhkana on, että yhdistysten aktiivisuus vähenee, mikä pahimmillaan johtaa tulevaisuudessa vuosina yhdistysten määrän vähenemiseen ja toimijapulaan.

Ulkoiset uhat: Leader-rahoituksen sekä maaseudun kehittämisrahoituksen jatkon turvaaminen on keskeinen kysymys suomalaiselle maaseudun kehittämiselle ja paikallisille yhteisöille sekä maaseudun mikroyrityksille, kun samaan aikaan toteutetaan valtionhallinnon aluehallintouudistus. Tämä tulee huomioida uhkakuvana, nyt kun Komissio on julkistanut tulevan kauden rahoituskehysesityksensä. Leader-rahoitusta ei ole korvamerkitty, kuten aiemmin, ja sen toteuttaminen on jäsenvaltioille vapaaehtoista. Lisäksi Leader näytettäisiin rajattavan koskemaan vain maa- ja metsätilojen toiminnan kehittämistä, jolloin sen keskeiset toimintaperiaatteet eivät toteudu.

Lisäksi Suomen Kylät haluaa tilannekuvassa erityisesti painottaa seuraavia näkökulmia:

Maaseudun äänen kuuluminen päätöksenteossa ja hallinnossa on varmistettava sekä EU:n tasolla että kansallisesti, alueellisesti että paikallisesti. Maaseudulla toimiville yrityksille, yhdistyksille sekä paikallisyhteisöjen vakituksille ja kausiasukkailla on luotava mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa oman toiminta- ja asuinympäristönsä uudistamiseen. Vain systemaattisen ja vahvan vuorovaikutuksen kautta maaseudun kehittämisen tilannekuva voi olla totuudenmukainen.

Totuudenmukainen tilannekuva sekä ennakkointi on edellytys sille, että politiikkatoimin voidaan turvata maaseudun elinkelpoisuus ja maaseudulla toimivien yritysten toimintaedellytykset yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja yhteiskunnan kilpailukyvyn sekä kasvun näkökulmasta. Jokaisessa kunnassa tulisi ottaa käyttöön kylien sekä paikallisyhteisöjen ja kuntien yhteinen toimielin ”Kyläfoorumi” tai vastaava yhteistyöelin toimivan vuorovaikutuksen varmistamiseksi.

Kansalaistoiminnalla on korostunut merkitys ja kriittinen tehtävä maaseutualueilla sekä yritystoiminnan edellytysten, asuttavuuden, suomalaisten hyvinvoinnin sekä varautumisen ja turvallisuuden näkökulmasta.

Maaseudulla tapahtuvalla kylätoiminnalla ja muulla kansalaistoiminnalla on ainutkertainen rooli yritystoiminnan mahdollistajana ja merkitys maaseudun uudistumiselle. Kylätoiminnalla luodaan uutta. Kuntien taloudellisten voimavarojen vähentyessä kylätoiminnan ja paikallisen kehittämistoiminnan merkitys korostuu entisestään.

Selonteossa todetaan ” Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman jaettujen tavoitteiden toteutus edellyttää sekä julkisen, yksityisen että kolmannen sektorin sidosryhmien oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja kumppanuutta” (s. 17). Siksi kylätoiminnan ja muiden maaseudulla toimivien paikallisten yhteisöjen rahoitus on kriittistä. Selonteossa lausutaan myös ”On kriittistä, millä tavalla alueelliset kansalaisjärjestöt saavuttavat ja ovat aloitteellisia suhteessa paikallisiin yhdistystoimijoihin.” (s 44). Suomen Kylät painottaa, että maakunnallisten kyläyhdistysten voimavarojen varmistaminen on elintärkeää paitsi maaseudun uudistumisen, paikallisyhteisöjen toiminnan tukemisen ja aktivoimisen myös Suomen kokonaisturvallisuuden näkökulmasta.

Selonteon sivulla 32 mainitaan ” Väestönmuutos vaikuttaa maaseutualueilla suoraan siihen, millä tavalla kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa voidaan vastata siihen kohdistettuihin tarpeisiin ja odotuksiin.” Suomen Kylät esittää lausunnossaan vakavan huolen siitä, että yhteiskunnan asettamat odotukset maaseutuasukkaiden tekemälle vapaaehtoistyölle kasvavat jatkuvasti ja samaan aikaan kylätoiminnalle osoitettava valtion rahoitus vähenee huomattavasti. Tämä yhtälö ei ole Suomen kilpailukyvyn, kasvun ja kokonaisturvallisuuden tai ihmisten asumisen ja edellytysten näkökulmasta kestävä.

Lisäksi Suomen Kylät haluaa nostaa esille, että selonteossa hyvin kuvatut saavutettavuuden haasteet sekä tietoliikenneyhteyksien toimivuuden ja kattavuuden sekä tiestön että saaristoliikenteen osalta ovat vakavia eri maaseutualueilla ympäri Suomen ja edellyttävät voimakkaita panostuksia tulevana vuosina. On hyvä, että maaseutupoliittisessa selonteossa nostetaan esille digisyrjäytymisen haasteet, jotka korostuvat erityisen voimakkaasti ikääntyvillä maaseutupaikkakunnilla. Huomionarvoista on, että sosiaali- ja terveyspalvelut ja esimerkiksi pankkipalvelut eivät ole yhdenvertaisesti maaseutualueilla asuvien saavutettavissa olemattomista tietoliikenneyhteyksistä ja toisaalta digisyrjäytymisen haasteista johtuen.

Selonteko nostaa esille paikallisyhteisöjen merkityksen varautumisessa yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Toimintakykyisillä paikallisyhteisöillä on perustavaa laatua oleva rooli yhteiskunnan henkisen kriinkestävyyden sekä väestön toimintakyvyn näkökulmasta. Paikallisten yhteisöjen (kylät ja korttelit) tunnistaminen ja tunnustaminen turvallisuustoimijoina osana kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia on tärkeää yhteiskunnan resilienssin, yhdenvertaisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista.

Kuntien ja hyvinvointialueiden sekä paikallisyhteisöjen välistä yhteistyötä varautumisessa on vahvistettava. Tämä edellyttää alueiden ja paikallisen tason toimijoille tarjottavan yhteisöllistä varautumista koskevan ajantasaisen tiedon kokoamista ja kokemustiedon välittämistä sekä neuvonnan ja kehittämisen asiantuntijatuen järjestämistä. Tällaista yhteisöllistä varautumista koskevaa tukitoimintaa tulee tarjota sekä kansalaistoimijoille että viranomaistahoille.

Välttämättömyyspalveluiden tarjoaminen edellyttää innovatiivisia kokeiluja ja ratkaisuja, joita tulee ja kannattaa toteuttaa paikallisyhteisöjen kanssa yhteistyössä, kuten selonteossa esitetäänkin. Lisäksi Suomen Kylät painottaa, että monipaikkaisuuden luoma paine maaseutukuntien sekä hyvinvointialueiden palveluille on huomioitava kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksessa.

Hallituksen tärkein talouspoliittinen tavoite on saada aikaan kestävä kasvua. Maaseudun mahdollisuudet ja maaseudun kehittämisen riittävän rahoituksen ja toimintaedellytysten turvaaminen tämän tavoitteen saavuttamiseksi on kriittinen. Suomen Kylät painottaa, että pankkien rahoituksen ja lainoituksen haasteet maaseutualueilla on pystyttävä kansallisesti ratkaisemaan. Pankkien lainanannon ongelmat maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi ja uuden yritystoiminnan luomiseksi kuten asuntomarkkinoiden haasteet ovat ratkaisevassa roolissa maaseudun elinvoiman ja potentiaalien hyödyntämiseksi.

Maaseutupolitiikan erityisessä huomiossa on oltava maaseudun lapset ja nuoret. Maaseudun nuorten mahdollisuus asua ja elää kotiseuduilla sekä nuorten hyvinvointi, fyysinen toimintakyky ja mielenterveyden kysymykset sekä syrjäytymisen ehkäisy vaativat oman aivan oman huomionsa poikkileikkaavissa politiikkatoimissa. Suomen Kylät painottaa, että maaseutuvaikutusten arvioinnilla on erityisesti huomioitava em. lapsia ja nuoria koskevat teemat.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Suomen kylät toteaa, että selonteko ei riittävässä määrin huomioi maaseudun paikallisyhteisöjen ylläpitämien tilojen ja kyläkauppojen mahdollistamia tiloja sosiaali- ja terveystalvelujen sekä kunnan palvelujen tarjoamisessa (esim. liikunta- ja hyvinvointipalvelut, itsepalvelukirjastot). Tämä vielä osin hyödyntämätön mahdollisuus tulisi nostaa selonteon lukuun 3.3. kappaleeseen 4.

Suomen Kylät toteaa että TE-uudistuksen tarkastelu sekä maahanmuuton luomat mahdollisuudet maaseudulle ja maaseutukuntien näkökulmasta jäävät varsinaisessa lausunnossa pienelle huomiolle. Työllisyysalueiden toimintakyky ja tuloksellisuus maaseutukuntien ja maaseudun työllisyyden sekä työvoiman saatavuus ovat erityisen tärkeitä arvioitavia ja seurattavia asioita lähivuosina. Samaan aikaan hyvinvointialueuudistus vie maaseudun suurimman työllistäjän sosiaali- ja terveystalvelujen työpaikkoja entistä kauemmas maaseudulta.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Suomen Kylät toteaa, että selonteossa esitetty maaseutuvisio jää kevyeksi ja kaipaisi lisää konkretiaa ja rohkeaa visiointia.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Suomen Kylät esittää seuraavaa lisäystä vision kappaleeseen 3 lauseen “..ja vastaavat kestävyiden kysymyksiin myös paikallistasolla ja se huomioiden.” jälkeen .: Ihmiset päätöksenteossa ja hallinnossa ymmärtävät maaseudun paikallisyhteisöjen toiminnan merkityksen maaseudun elinkelpoisuuden ja asuttavuuden sekä yritysten toimintaedellytysten näkökulmasta ja vaikuttavat päätöksenteollaan siihen, että hyvä elämä ja menestyvä elinkeinotoiminta ja yrittäjyys ovat mahdollisia kaikilla maaseutualueilla.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

Vaikka Suomen Kylät pitää kaikkia selonteossa esitettyjä toimenpide-ehdotuksia merkityksellisinä, järjestö kysyy luovatko esitetyt maaseutupolitiikan toimenpide-ehdotukset riittävällä tavalla uutta maaseudun elinvoimaa kehittävää ja koko Suomelle kasvua mahdollistavaa ja luovaa maaseutupolitiikkaa?

Esitetyt toimenpide-ehdotukset kriittisiä ja tärkeitä, jotta maaseudun asuttavuus, eläminen sekä yritystoiminnan perusedellytyksiä saadaan parannettua. Järjestö olisi kuitenkin kaivannut

selontekoon sellaisia innovatiivisempia poliittisia avauksia, jotka vahvistavat Suomen kilpailukykyä, kasvua ja kokonaisturvallisuutta hyödyntäen maaseudun potentiaalin nykyistä huomattavasti voimakkaammin liittyen.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Tavoite: Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta

Tavoite: Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Tavoite: Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkkoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

**Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)?
(Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)**

KEHITTÄMISSUOSITUS 1: DIGITAALISEN KUILUN KAVENTAMINEN

KEHITTÄMISSUOSITUS 3 : KESTÄVÄ LIIKKUMINEN JA LIIKENNE

KEHITTÄMISSUOSITUS 8 : MAASEUDUN KEHITTÄMINEN CAP POST 2027

KEHITTÄMISSUOSITUS 15: ASUTTAVUUDEN VARMISTAMINEN

KEHITTÄMISSUOSITUS 17: KANSALAIK- JA VAPAAEHTOISTOIMINNAN EDELLYTYKSET

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat kaikki kriittisiä ja tärkeitä, jotta maaseudun asuttavuus, eläminen sekä yritystoiminnan perusedellytyksiä saadaan parannettua. Järjestö olisi kuitenkin kaivannut selontekoon sellaisia innovatiivisempia poliittisia avauksia, jotka vahvistavat Suomen kilpailukykyä, kasvua ja kokonaisturvallisuutta hyödyntäen maaseudun potentiaalin nykyistä huomattavasti voimakkaammin liittyen.

Peruspalveluiden osalta kehittämissuosituksista puuttuu keinot turvata lähikoulu kaikille lapsille ja nuorille. Esimerkiksi aiemmin käytössä ollut ns. pienkoululisiä olisi yksi mahdollisuus turvata kuntien mahdollisuudet jatkaa pienempien lähikoulujen toimintaa. Lähikoulujen toimintaan liittyy myös tarve turvata koulukyytioppilaiden mahdollisuus koulun jälkeen tapahtuvaan harrastustoimintaan.

Kehittämissuositukseen on tarve lisätä maaseutuasumisen kehittäminen (esim. monipuoliset asumisen ratkaisut, vuokramarkkinoiden kehittäminen) ja tyhjillään olevien kiinteistöjen markkinoille saamisen aktivointi. Jälkimmäisessä keinona voisi olla Ruotsin mallia mukaillen perintökaaren muuttaminen siten, että perikuntien on määräajassa ratkaistava maa- ja metsätilojen yhteydessä olevien kiinteistöjen tilanne.

Monipaikkaisuuden osalta kehittämissuositusta voisi laajentaa nyt mainitusta seurannasta monipuolisemmin monipaikkaisuuden hyödyntämiseen maaseutukunnissa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi monipaikkaisten osaamisen hyödyntämistä tai potentiaalia maallemuuton näkökulmasta, mikäli vapaa-ajanasuntoja halutaan muuttaa vakituisiksi kodeiksi.

Tilannekuvassa on todettu asuntojen vakuusarvoihin ja pankkien toimintaan liittyviä maaseudun uudistumista, elämisen edellytyksiä, maallemuuttoa ja yritystoiminnan käynnistämistä ja kehittämistä koskevia esteitä. Suomen Kylät painottaa, että pankkien lainarahoituksen haasteet on pystyttävä ratkaisemaan yhtenä perustavinta laatua olevana ongelmana tulevissa politiikkatoimissa. Kehittämistoimista suoranainen kirjaus tähän puuttuu. Suomen Kylät esittää lisäystä selonteon kehittämistoimiin.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Maaseutupoliittinen selonteko (lausuntopalvelussa) koostuu kahdesta osasta: varsinaisesta selonteosta ja liitteestä 6

Maaseudun merkitys on tärkeä koko yhteiskunnan turvallisuuden ja kriisinkestävyyden näkökulmasta. Maaseudun merkitys osana yhteiskuntaa korostuu nykyisessä turvallisuustilanteessa aiemmista poikkeavilla vakavilla painotuksilla.

Tätä käsittelevä tekstiosuus on sijoitettu selonteossa aivan liitteen 6 loppuun. Varsinaisessa selonteossa tulee tuki esille jotain turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä näkökulmia, mutta kokonaiskuva jää varsinaisen selonteon teksteissä hajanaiseksi ja yksittäisiksi irrallisiksi heitoiksi.

Suomen Kylät toteaa, että turvallisuuskysymysten korostuminen pitäisi tuoda esille varsinaisen selonteon luvussa 3: maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät. Maaseudun merkitys osana yhteiskunnan isoa turvallisuuskuvaa pitäisi kuvata tässä kokonaisuutena. KTS. Suomen Kylät ry:n maaseutupolitiikka@gov.fi sähköpostiosoitteeseen toimittama liite.

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Euroopan komissio julkaisi 16. heinäkuuta rahoituskehityksen (MFF) tulevalle kaudelle. Näyttää vahvasti siltä, että Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) on historiallisen suuren mullistuksen alla. Maataloustuet, maaseudun kehittäminen, kalatalous sekä aluekehittäminen yhdistyvät saman kokonaisuuden alle. Alustavien tietojen mukaan maaseudun kehittämiseen kohdistuva rahoitus on merkittävästi vähenemässä.

Komission budjettiesitys asettaa maaseudun kehittämisen kilpailemaan ruoantuotannon ja aluekehittämisen kanssa. Suomi tarvitsee sekä vahvan ruoantuotannon, aluekehittämisen että myös maaseudun kehittämisen. Yhtäkään näistä ei tule asettaa vastakkain, se ei ole Suomen etu.

Suomen 53 Leader-ryhmää ovat maaseutukuntien tärkein rahoituskumppani. Maaseudun kehittämisen ja kylien elinvoiman vahvistamisen tulee olla mahdollista kaikilla maaseutualueilla. Elämisen ja elinkeinotoiminnan edellytykset koko maassa on turvattava, ja maaseudun kehittämisrahoitus on tässä keskeisessä roolissa.

Leader-toiminta ja sen merkitys on esityksessä kyllä tunnustettu, mutta Komissio ei ole varmistamassa toiminnan jatkumista. Budjetin asetusluonnokset jättävät Leader-toiminnan

vapaaehtoiseksi työkaluksi jäsenmaille, ilman pakollista korvamerkittyä rahoitusosuutta. Lisäksi artikla 18 rajaa Leader-toiminnan koskemaan vain maa- ja metsätiloihin kytekytyvää kehittämistä.

Leader-toiminta tulee jatkossakin nähdä monialaisena, alhaalta ylös- periaatteen mukaisena toimintatapana. Maaseudun kehittämisrahoituksella on korostunut merkitys paitsi maaseudun asuttavuuden, yritysten toimintaedellytysten ja maaseudun uudistumisen, myös varautumisen ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Korvamerkitty Leader-rahoitus on ehdottoman tärkeä maaseudun kehittämisen, maaseudulla toimivien järjestöjen ja paikallisyhteisöjen näkökulmasta. Leader tulee turvata myös toimintatapana, eikä sitä tule rajata vain maa- ja metsätilojen kehittämisen rahoitustyökaluksi.

Selonteon johdannossa mainitaan seuraavasti: ”Selonteko tukee kansallista EU-vaikuttamista ja seuraavan EU-rahoituskauden valmistelua.” Suomen Kylät painottaa voimakkaasti, että seuraava EU-rahoituskausi määrittelee tulevien vuosien maaseutupolitiikan ja maaseudun kehittämisen toimintaedellytykset.

Kansallisen päätösvallan korostuessa, maaseutupoliittisen selonteon maaseudun kehittämisen tilannekuva on huomioitava kansallisessa rahoituskehystä koskevassa päätöksenteossa.

Suomen Kylät ja sen Leader-jaosto näkevät erittäin vakavana uhkana, että yli 4300 aktiiviselta kylältä viedään mahdollisuudet rakentaa hyvää elämää. 1,5 miljoonaa suomalaista asuu maaseudulla. Kausiasukkaita on yli 2 miljoonaa. Kaikesta suomalaisesta yritystoiminnasta n. 30 % toteutuu maaseudulla. Leader-toimintaa on Suomessa toteutettu menestyksekkäästi jo 30 vuotta, ja siitä on muodostunut satojen tuhansien toimijoiden ja yritysten verkosto.

Suomalainen Leader on erottunut jo pitkään koko EU:n parhaiten toimivana, koska meillä Suomessa on pitkät kylätoiminnan ja talkootyön perinteet. Komission rahoitusesityksen yhden rahaston mallissa positiivista on eri rahastosäädösten yhdistäminen ja siten yksinkertaistaminen, mikä antaa mahdollisuuksia laajojen temaattisten kokonaisuuksien rakentamiseen paikallisista tarpeista lähtien. Juuri Leader on paras toimintamalli tällaisten horisontaalisten tarvespesifien kehittämiskokonaisuuksien organisointiin ja toteuttamiseen. Juuri nyt, kun Suomen kokonaisturvallisuus edellyttää myös kyläturvallisuuden mukaan ottamista, Leader-toimintaa pitää vahvistaa ja laajentaa ja sen resursseja lisätä – ei supistaa tai peräti lopettaa.

